

➤ Agenda

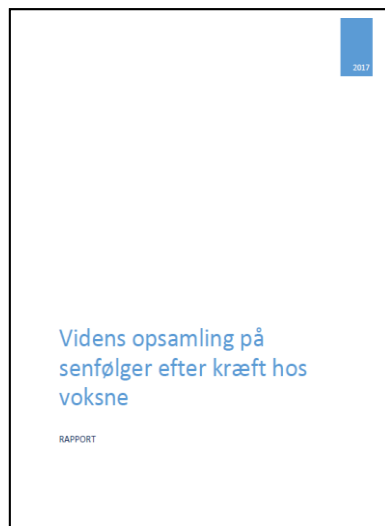
Krav og rammer – rehabilitering (og palliation)

Behandlet for brystkræft og behov for støtte

Sygepleje og kræftrehabilitering

Rammer og krav

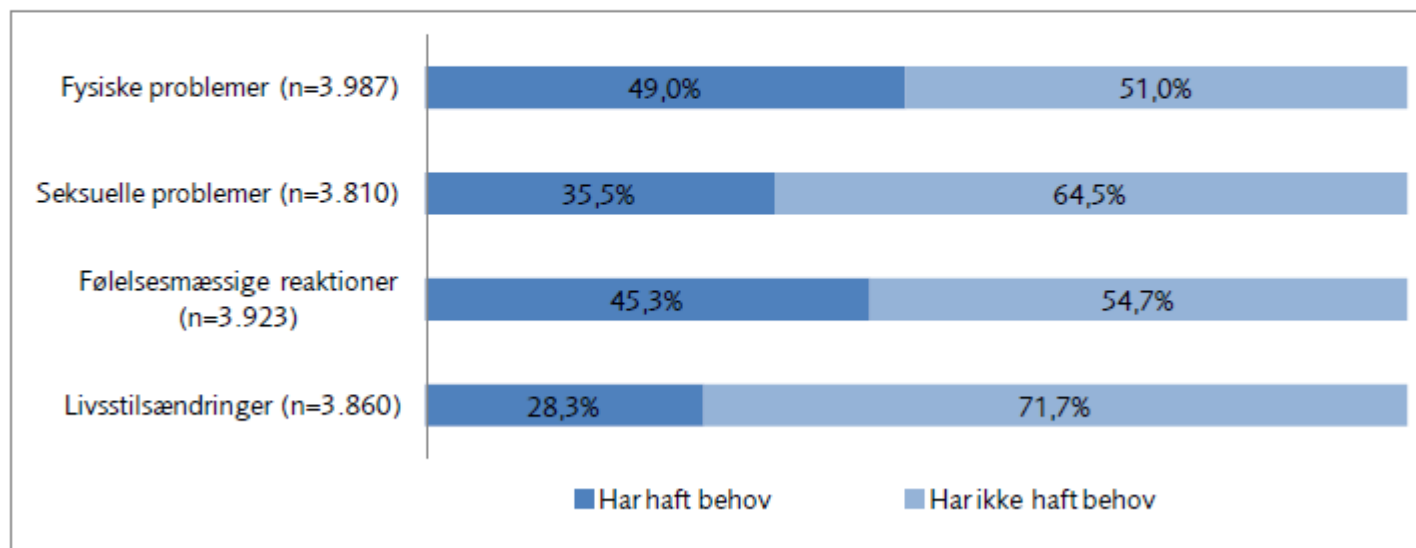
- Kræftplan IV, Patienternes Kræftplan, 2016
- Videns opsamling på senfølger efter kræft hos voksne, 2017
- Anbefalinger for den palliative indsats, 2017
- Rev. forløbsprogram for rehabilitering og palliation i forbindelse med kræft, udgivet af Sundhedsstyrelsen, 2018

Danske patientoplevelser

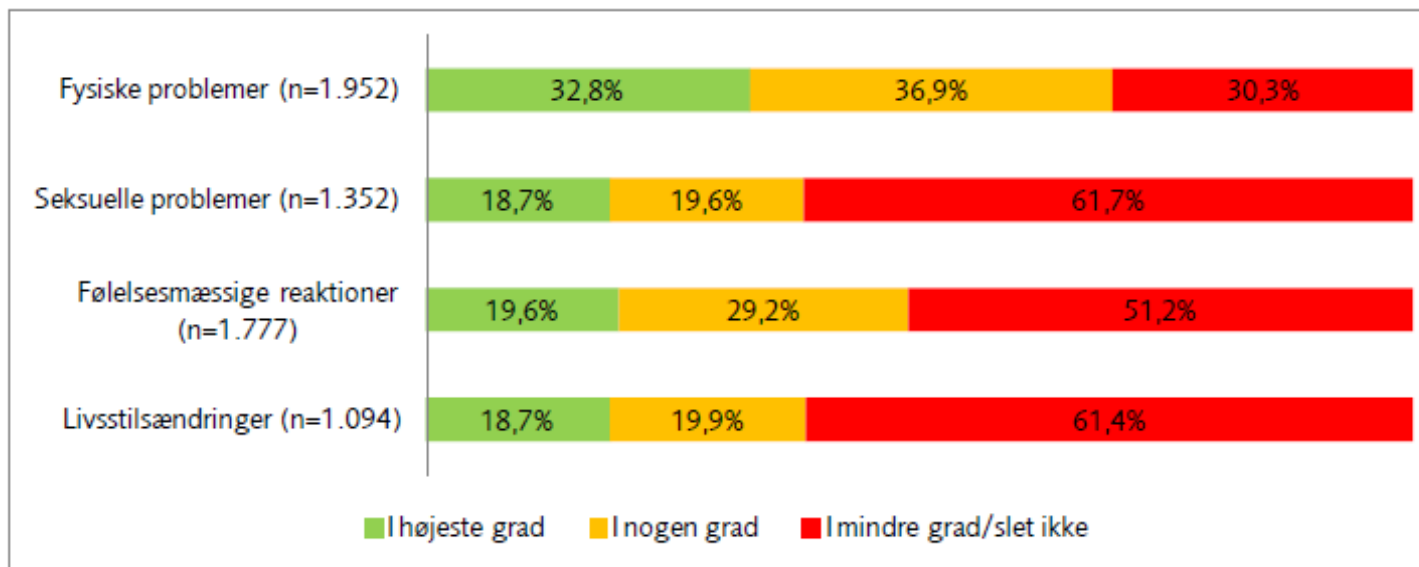
Hjælp og støtte til fysiske, psykiske og seksuelle følger

Figur 3.8.1 Behov for hjælp i forhold til:

Danske patientoplevelser

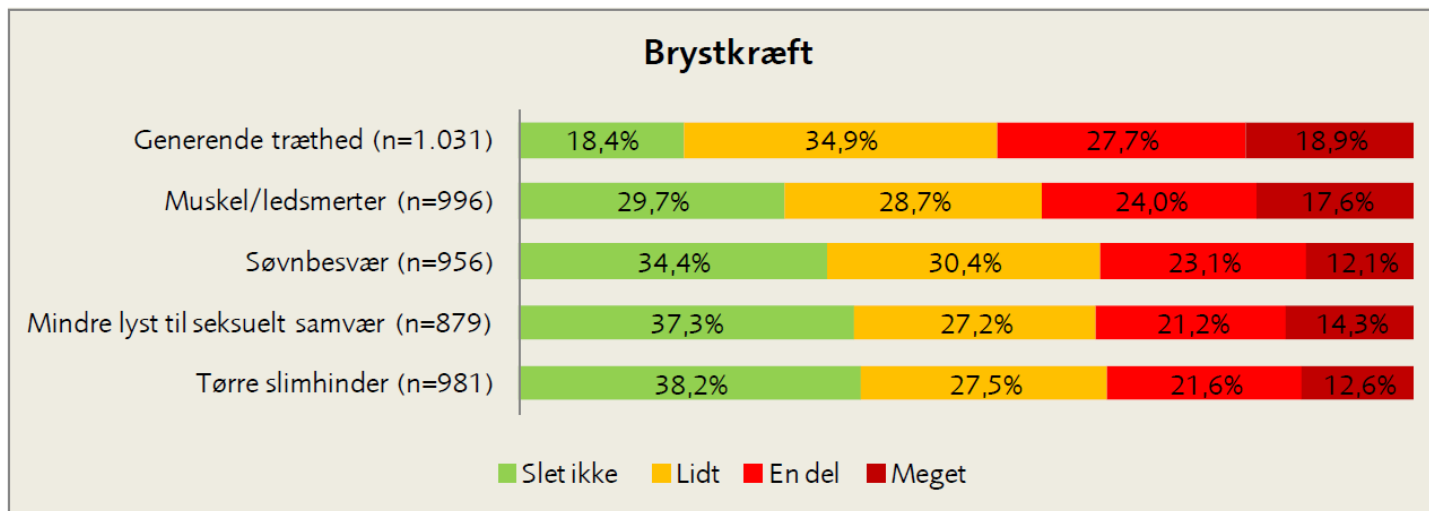
Figur 3.8.2: Har du fået den hjælp, du har haft behov for i forhold til:*

*Personer, der svarer, at de ikke har haft behov for hjælp (se figur 3.8.1), er ekskluderet fra opgørelsen.

Brystkræft

Figur 3.2.3: De hyppigst oplevede følger efter brystkræft

Barometer undersøgelse, KB 2013

Case

- Jytte, 40 år, ny-skilt, har søn Peter på 5 år. Sygemeldt siden hun fandt knude i venstre bryst og fik konstateret brystkræft for 8 mdr. (mastektomeret) og under genetisk udredning. Der findes variant BRCA 2 og anbefales profylaktisk fjernelse af salpingo- ooforektomi, samt mastektomi dxt.
- Efterfølgende adjuverende kemoterapi (cycklofosamid og epirubicin samt Taxol), samt antihormonbehandling med tamoxifen. Har nu afsluttet kemoterapi, er gyn.opr. og indkaldes til mastektomi og rekonstruktion.
- Hvad er Jyttes rehabiliteringsbehov?
- Hvilke data vil I gerne indhente for at støtte Jytte bedst?

Rehabilitering ifølge WHO

”

”Rehabilitering af mennesker med nedsat funktionsevne er en række af indsatser, som har til formål at sætte den enkelte i stand til at opnå og vedligeholde den bedst mulige fysiske, sansemæssige, intellektuelle, psykologiske og sociale funktionsevne. Rehabilitering giver mennesker med nedsat funktionsevne de redskaber, der er nødvendige for at opnå uafhængighed og selvbestemmelse.”

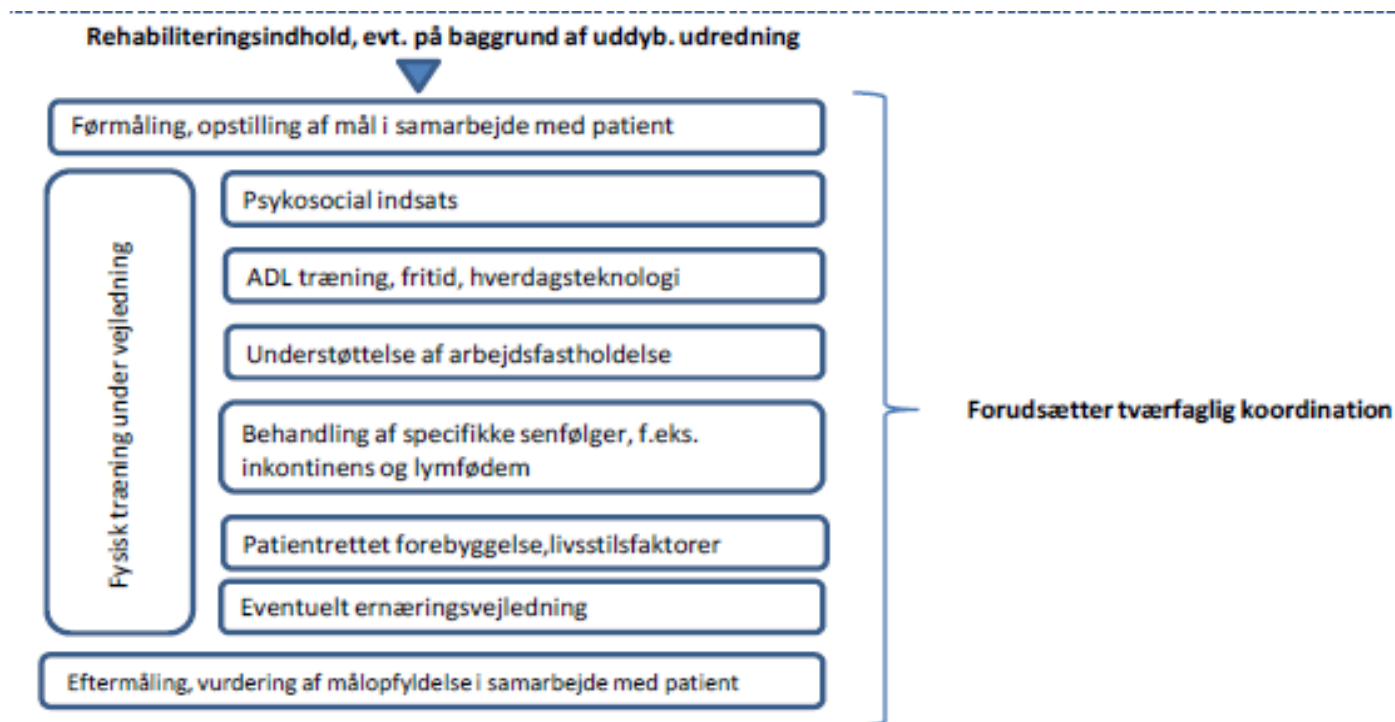

Palliation ifølge WHO

”

”Den palliative indsats har til formål at fremme livskvaliteten hos patienter og familier, som står overfor de problemer, der er forbundet med livstruende sygdom, ved at forebygge og lindre lidelse gennem tidlig diagnosticering og umiddelbar vurdering og behandling af smerter og andre problemer af både fysisk, psykisk, psykosocial og åndelig art.”

Elementer af rehabilitering

<https://www.cancer.dk/dyn/resources/File/file/6/4676/1428488823/rapport-om-rehabilitering.-sammenfatning.-endelig-16.2-2015-national-arbejdsgruppe.pdf>

Brud på hverdagens selvfølgeligheder

- Spise og drikke
- Klæde sig i tøjet
- Tale
- Sove
- Gå på arbejde
- Være sammen med andre
- Gå på toilettet
- Dyrke sin hobby/sport/fritidsinteresse
- Sex og samliv
- Etc....

Senfølger og brystkræft

Definition på senfølger

- *”Senfølger er et helbredsproblem, der opstår under primær behandling og bliver kroniske, eller som opstår og manifesterer sig måneder eller år efter behandlingen er afsluttet. Senfølger omfatter ny primær kræftsygdom og fysiske, psykiske eller sociale forandringer, der er en følge af kræftsygdommen og/eller behandlingen af denne”*

Sundhedsstyrelsen 2017

Senfølger

- Næsten 40% af kræftpatienter lider af komorbide sygdomme på tidspunktet for kræftdiagnosen
- Kombination af kemo- og stråleterapi øger risiko for senfølger
- Hyppigst rapporterede medicinske senfølger er dysfunktioner af hjertet, gonader, ny primær kræftsygdom, neurokognitiv dysfunktion og mave-tarm problemer

Vidensopsamling på senfølger efter kræft hos voksne, SST 2017

Universelle senfølger på tværs af kræftdiagnoser

- Distress
- Angst og depression (fra 1,5-50%)
- Angst for tilbagefald (fra 39-97%)
- Arbejde – 62% kommer tilbage i arbejde indenfor 1 år, men arbejdsløshed er 34% versus 15 %
- Seksuel dysfunktion (fra 30-100%)
- Træthed (fatigue) (25-33 % persisterer 10 år eller mere)
- Søvnproblemer (30-50% - ses ofte i kombination med fatigue, smerter, angst og depression)
- Smerter (5-10% kroniske)
- Accelereret aldring

Vidensopsamling på senfølger efter kræft hos voksne, SST 2017

Senfølger og brystkræft

- Kunstig overgangsalder
- Hjertepåvirkning især efter stråle- og kemobehandling
- Knogleskørhed
- Neuropatier
- Lymfødem
- Træthed
- Nedsat funktion af arm/skulder
- Kognitive deficit
- Krops- og seksuelle forandringer/påvirkninger
- Angst for tilbagefald
- Tristhed/sorg/depression
- Arbejdsliv mv.

Hvilke senfølger vurderer du, at Jytte er i risiko for at få?

Tre nye nationalle senfølge enheder 2018-2022

- Senfølger til kræft i bækkenområdet såsom tyk- og endetarmskræft samt kræft i underliv og urinveje
- Centret er tilknyttet **Aarhus Universitetshospital** i et tæt samarbejde med Aalborg Universitetshospital. Forskningsleder for centret er klinisk professor og dr. med., Søren Laurberg.

Senfølge centre i Danmark

- [Center for senfølger om identificering og behandling af brystkræftpatienters senfølger](#)
- Centret er et tæt samarbejde med Den Danske Brystkræftgruppe (DBCG) og placeret på **Aarhus Universitetshospital** og har professor og overlæge Peer Christiansen som forskningsleder.
- [Centret har fokus på at skabe bedre viden om de senfølger, der går på tværs af kræftsygdomme](#)
- Centret er placeret på **Rigshospitalet** og har professor og overlæge Christoffer Johansen som forskningsleder.

Særlig udsatte patienter

- Enlige
- Kort uddannelse
- Medicinsk behandlet komorbiditet
- Komplicerede/talrige symptomer/bivirkninger/senfølger

Jytte

- Arbejder i større virksomhed med kommunikation og hun har god økonomi og har fx privat rengøring
- Bor i lejlighed og har søn 7:7
- Lider ikke af andre sygdomme
- Er af brystkir. afd. henvist til genoptræning og rehabilitering i kommune
- Hvordan vil du vurdere Jyttes sårbar/udsathed?
- Hvilke initiativer vil du som spl. på dette tidspunkt i forløbet iværksætte/anbefale Jytte?

Hvordan identificeres patientens behov?

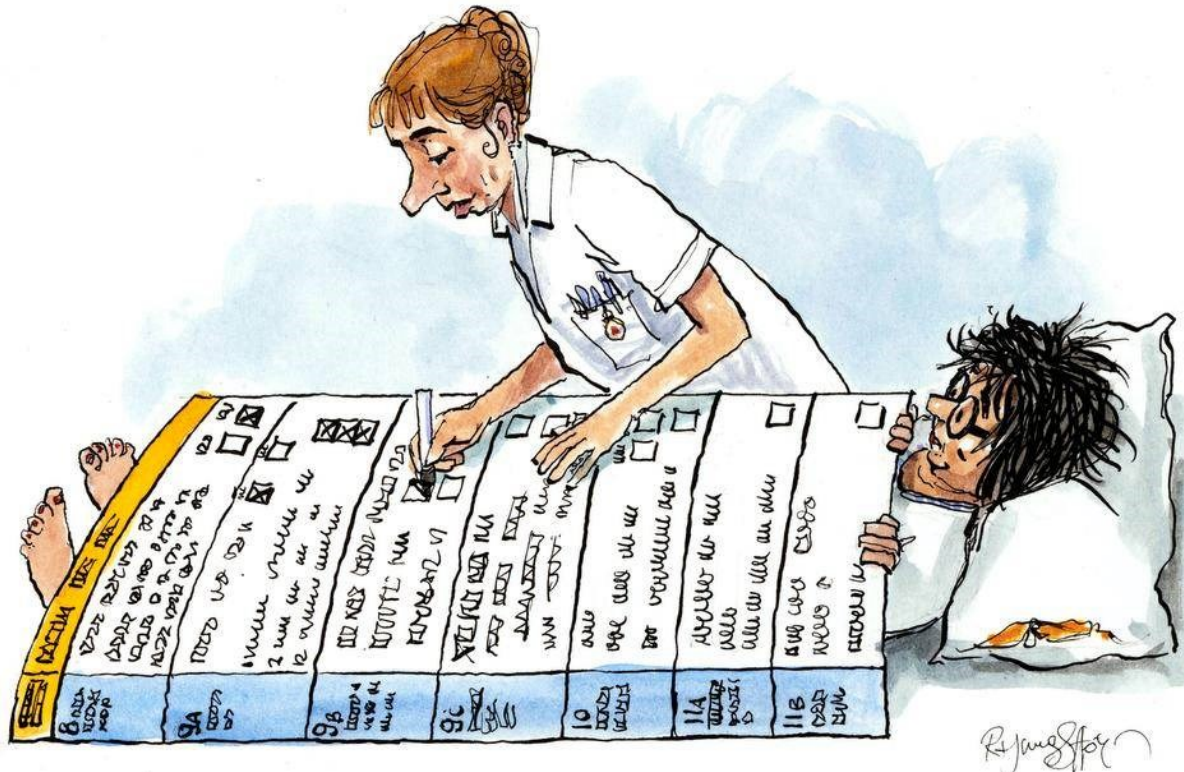
Behov ifølge Maslow?

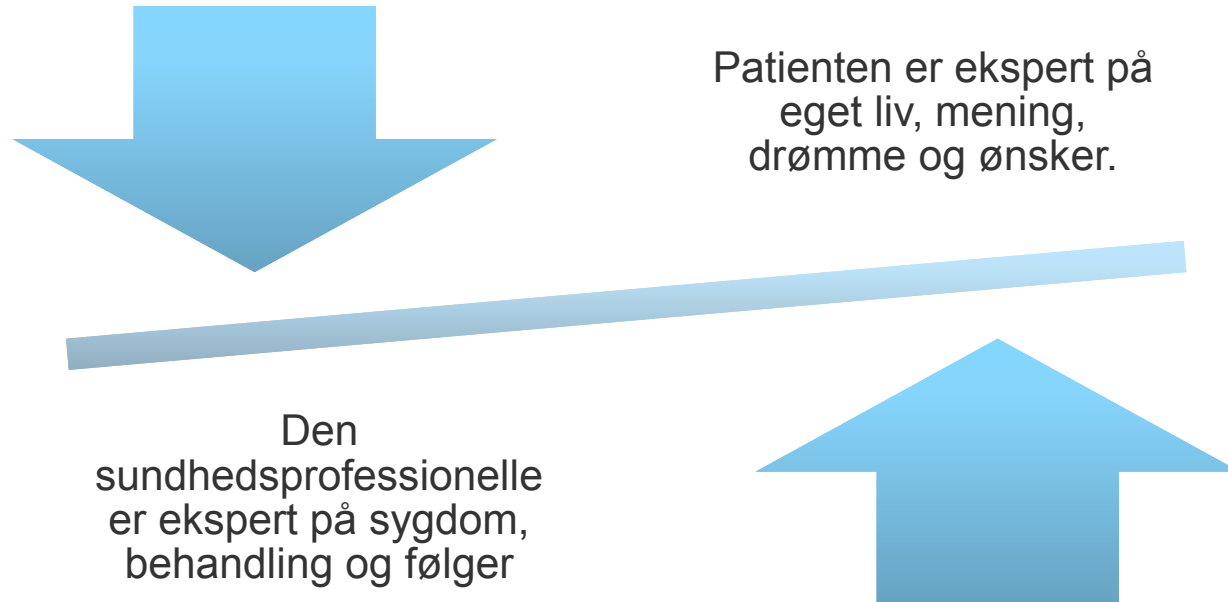

Husk at 'Støtte til livet med kræft' er patientens skema!

- ikke er et screeningsredskab, ikke dokumentationsredskab, ikke graduerings-skema, ikke et spørgeskema, ikke personalets skema...

Hvem er ekspertten?

Identifikation af behov og behovsvurdering, sker i samspillet mellem sundhedsprofessionel og patient(pårørende)

Er problem = behov?

Hvordan afvejer jeg om der er tale om et behov?

- Problemets intensitet
- Problemets byrde
- Formulerede behov
- Vigtigheden/betydningen af behov
- Potentielle behov
- Synlige og usynlige behov

Problem? Dilemma? Vilkår? Behov for en indsats?

Rehabilitering (og palliation) er også:

- Forebyggelse
- Sundhedsfremme
- Behandling
- Undervisning/information
- Støtte – og vedligeholdelse af funktionsevne
- Lindring

Tværasektoriel kommunikation

- Indlæggelsesrapport (ILR)
- Plejeforløbsplan (PFP)
- Udskrivningsrapport (USR)
- Korrespondancemeddelelse (KM)
- Genoptræningsplan (GGOP)
- Udgående elektronisk kommune henvisning (REF)

Jf. Kommunikationsaftale, Region Hovedstaden, okt. 2016

Hjælp til Jytte

Hvilke indsatser har I erfaringer for er særlig
hjælpsomt for jeres patienter?

Hvad kunne I ønske var muligt på patienternes vegne?

Enhed for kræftrehabilitering (og senfølger) - internt tilbud for patienter i forløb på Rigshospitalet

Ansatte

- Kræftrehabiliteringssygeplejersker Lise Bjerrum Thisted og Charlotte Pedersen
- Rigshospitalets samordningskonsulenter Helle Høstrup og Marie Kristine Schultz
- Forskningsansvarlig fysioterapeut Nina Høgdal samt fysio- og lymfeterapeut Lone Trier Damgaard samt ergoterapeuter Rebekka Gardy og May-Britt H. Rasmussen

Henvisningsårsag

Behovssamtale viser komplekse rehabiliteringsbehov

Ydelser

- Intervention og vurdering omfatter: Samtale forløb med metoden Guidet Egen Beslutning til patienter, som er 'fastlåst' i deres hverdag, synke-evnevurdering (FEES), AMPS vurdering, hjælp til bedre søvn, seksualitet og kropsforandringer, lymfødeme, koordinering og samarbejde imellem sektorer bl.a. kommunikationscentre, udarbejdelse af funktionsevnebeskrivelse, ansøgning af hjælpemidler mv.

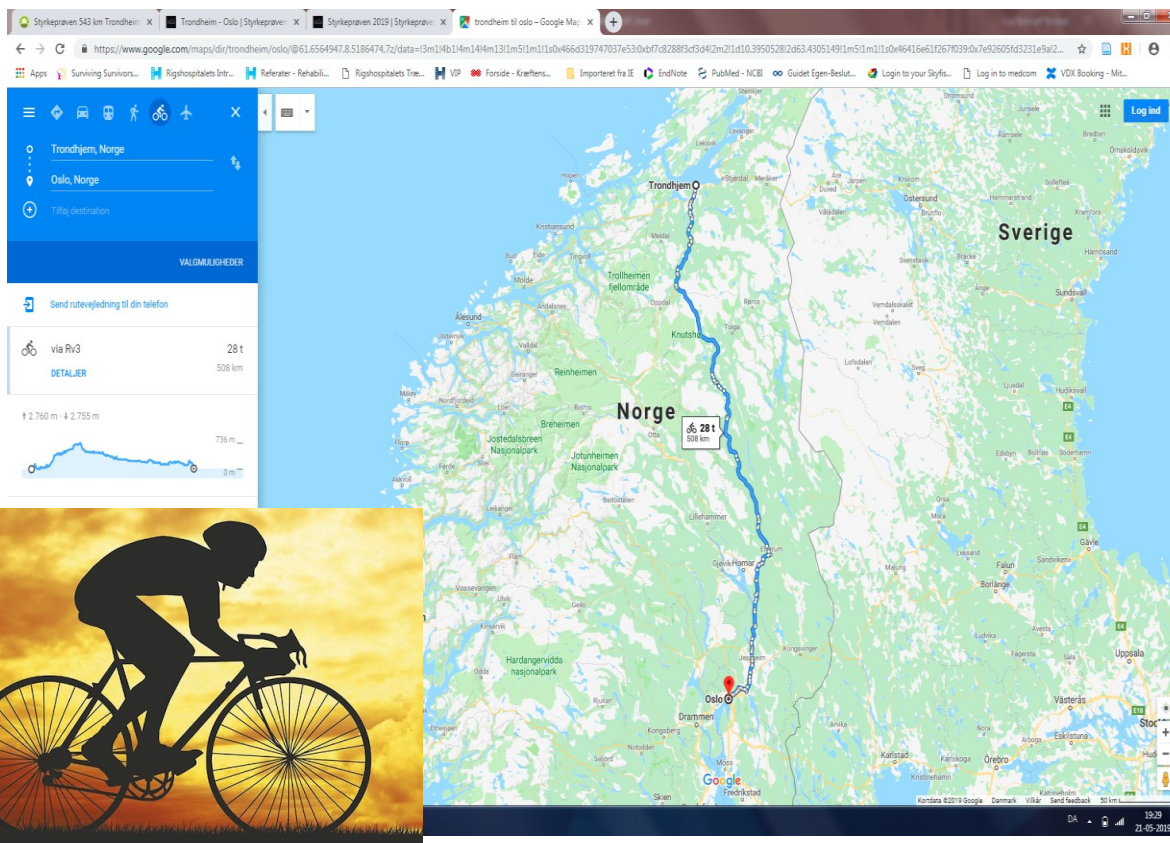
Vores motto i Enhed for Kræftrehabilitering:

Sammen finder vi vejen 😊

- På tværs af specialer
- I tværsektorielt samarbejde
- Ved tværfagligt team indsats
- og med afsæt i patienten og de pårørendes behov

Styrkeprøven

Rigshospitalet Center for Kræft og Organsygdomme

REGION

8th Breast Surgery Aarhus May 2019

Rehabiliterende sygepleje - ifølge Kirkevold

- Bruge sin faglige viden om kroppens funktioner
- Yde en koordinerende rolle
- Yde en bevarende rolle
- Yde en fortolkende rolle
- Yde en trøstende rolle
- Yde en integrerende rolle

Film fra senfølgeforeningen

www.cancer.dk/senfoelger/video-om-senfoelger/

- Senfølger
- Seksualitet
- Træthed og søvn
- Tab af identitet
- Kognitive problemer
- Angst for tilbagefald
- Smerter

Opsamling

- Hør patientens oplevelse af sin situation – det er også rehabilitering (og palliation)
- Husk vi arbejder sammen – med patient og pårørende, på tværs af specialer og faggrupper og ikke mindst tværsektorielt
- Rehabilitering (og palliation) er en proces, som hospitalet og især sygeplejersker iværksætter

Tak for opmærksomheden

Kræftrehabiliteringssygeplejerske

Lise Bjerrum Thisted

Rigshospitalet

Mail: lise.bjerrum.thisted@regionh.dk

Tlf. 35 45 11 21

Forberedelseskema

Til dig og dine pårørende Støtte til livet med kræft

1

Forberedelseskema – en hjælp til dig – forud for samtale om rehabilitering og palliation

Din kræftsygdom og behandling kan medføre symptomer og forandringer i hverdagen, som du og dine pårørende kan opleve som belastende. Skemaet hjælper dig med at finde frem til de problemer, der fylder mest. Du kan bruge skemaet som forberedelse til samtale med personalet, så du får den rigtige hjælp og støtte. Du bestemmer selv, om du vil bruge skemaet og behøver ikke aflevere det til nogen. Det kan være en god idé, at du udfylder skemaet sammen med dine nærmeste, som eventuelt også kan deltage i samtalen.

Problemer/udfordringer i hverdagen, som du gerne vil tale om

Marker ved at sætte kryds i ja eller nej rubrikkerne, hvilke problemer eller udfordringer du/i oplever i hverdagen.

Udfordringer med de daglige gøremål

- Ja Nej
- Indkøb, madlavning, vask af tøj mm
  - Børnepasning
  - Bad og påklædning
  - Boligforhold
  - Forsikring/økonomi
  - Transport
  - Arbejde/skole
  - Hjælpemidler
  - At tage medicin

Udfordringer i dit sociale liv

- Ja Nej
- Børn
  - Arbejde
  - Partner/samlever
  - Netværk fx venner, bekendte, kollegaer
  - Helbredsproblemer blandt dine nærmeste
  - At leve godt/sundt
  - At være sammen med andre
  - At dyrke fritidsinteresser, fx hobby, sport eller lign.
  - At følge min tro og deltagelse i trosfællesskab
  - At have nogen at dele bekymringer og tanker med

Jeg får støtte fra

- Ja Nej
- Min familie
  - Omgangskreds, venner
  - Kommunal hjælp fx hjemmepleje, sagsbehandler, jobcenter
  - Egen læge
  - Hospital
  - Andre

Fysiske og psykiske udfordringer

- Ja Nej
- Træthed/manglende energi/søvn
  - Smerter
  - Nedsat syn/hørelse
  - Vejtrækning
  - Mad/drikke
  - Kvalme/opkastninger
  - Forstoppelse/diarre
  - Infektion/feber
  - Kroplugt
  - Vandladning
  - Hud/slimhinder/sår
  - Nedsat bevægelighed og muskelkraft
  - Hævelse af fx arme/ben/hals
  - Svimmelhed/balance
  - Føleforstyrrelser
  - Seksualitet
  - Mulighed for at få børn
  - Udseende
  - Hukommelse/koncentration
  - Tanker om døden
  - Frygt/angst
  - Nervøsitet/bekymring
  - Tristhed/sorg

Region Hovedstaden har udarbejdet en film om behovsvurdering, som du kan se ved at scanne QR-koden.
Du kan også gå ind på youtube og søge på: "støtte til livet med kræft".

Til dig og dine pårørende Støtte til livet med kræft

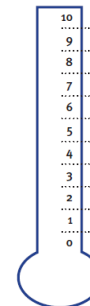
2

Belastningsgrad

Hvor belastet er du i hverdagen?

Sæt kryds på termometeret

Meget belastet

Ikke belastet

Hvad er vigtigt for dig i din hverdag?

Hvad skal kræftsygdommen ikke forhindre dig i?

Hvad bekymrer dig mest?

Andre områder, du gerne vil tale om

ICF - en rehabiliteringsmodel af WHO

